מסע עדי עד לפולין – תשע"ב

עדות משם

מסע עדי עד לפולין – תשע"ב

עדות משם

תיכון "הראל" מבשרת ציון

תודה

לכל מי שתרם מלגות לתלמידים

לחברת "הלל טורס"

לקרן ע"ש מושקוביץ יעקב וולידיסלבה ז"ל
באמצעות מנהלי הקרן: עו"ד אבי מוסרי, יפה ישראלי, חנינה שיפמן

לקרן מלגות ע"ש "גדולה"
באמצעות מנהל הקרן - יאיר רומח

להורים שתרמו

בזכות כל אלה ניתנה האפשרות לכל תלמיד להצטרף למשלחת לפולין.

תודה

לדבורה לירן על העזרה באירגון המסע

לצוות ביה"ס: רינה אבן טוב, יפעת וינגרטן, אירית אסקיו, לימור גור, אתי שנהב, ראובן בודנהיימר, אלי מור, מירה שווקי, אילה הורוביץ, יעקב ברנס, אביטל נדר, עידית גיא, ג'ים גרינבלט, ליאת אשל, דניאל איילי, יסמין ירמנוק, גלית גור.

לאנשי העדות: אריאלה פלס ואיציק רייכנבאום.

לרופאים: ד"ר אילן גור וד"ר ראיד תאג' יחיא.

לצוות המדריכים: יהודה ירון, איז'ו רוזנבלום, אמיר מור, יענקלה שיינברג, חנוך מינחה, ריקי מנדל, זוהר ולוסקי.

חברי מערכת

שיר קדמי
שי פיצ'רסקי
סתו ברהום
שני קצב
ניצן תרזה
רוני זקן גלילי
אליה גוטמן
יפעת וינגרטן
אירית אסקיו
לימור גור

עיצוב

שמוליק יובל טל בע"מ ירושלים

שורות

ביתנים, קברים, רשימות..
שורות, שורות..
מדוקות, מסודרות, משורטטות,
שורות, שורות..

בלתי ניתנות לערעור,
מכאיבות בחוסר הרגישות,
האנושיות..
מכתיבות לזכרון קווים חדים,
חודרים.
שמות, אנשים, עולמות, ומה שנשאר..
אלו רק שורות...

אליה גוטמן

מסע פולין 2011

שבעה ימים - צעדנו יחד בשבילי פולין ומשעוליה,
בנסיון להתבונן ולגעת - במראות ובסיפורים
בנסיון להבין את מה שלא יהיה ניתן להבין לעולם.

ביקרנו ביערות ובחורשות המסתירות קברי אחים,
התבוננו במשרפות האדם ובהר האפר.
ראינו את סימני הצקלון על קירות מיידנק.
מקשיבים חרישית לסיפורי הכאב והגבורה האנושית
של אריאלה ואיציק ־ אנשי העדות.

עמדנו שם, נערים ונערות בעין דומעת
מול האתרים הזועקים בדממה את סיפורי הזוועה שלא ייאמנו.

והזמן - כמו עצר מלכת,
התמוכות - מנציחות
השקט - חודר ומכאיב
רגעים - שמסרבים להשכח.

ומאחורי כל שם - פנים וסיפור
ומאחורי כל פנים - סיפור חיים
חיים - שלא הושלמו.

מסע עצוב - מסע כואב
מסע שהוא שיר השירים לסבל ולטרגדיה האנושית.

באנו לכאן מהמקום היחידי בעולם - שיש לנו הזכות להגן על עצמנו.
באנו לכאן ואיננו לבד.

אלינו מצטרפים הסבים והסבתות, הדודים והדודות
מדכאו, מיידנק, טרבלינקה, אושוויץ ־ רשימה ארוכה ארוכה
וכולנו - משפחה אחת גדולה.

ואנו, שזכינו להיוולד למציאות בה נוכל להיות בני חורין,
נזכור שהשואה, מעבר להיותה אסון לעם היהודי
היא אסון ואות קין לאנושות כולה.

היא עובדה נוראה על טבע האדם, על יצרים אפלים.
היא - תובנה קודרת על כוחם של ערכים אנושיים - מול
דמגוגיה ורשע.

בעוד שנה תתגייסו לצה"ל. צבא אליו אתם גאים להשתייך.
נזכור, שעוצמתנו היא בעוצמה המוסרית שלנו
בגילוי רגישות לעוולות וגזענות, לשנאת זר, לנרדף ולשונה.
נזכור את ערך כבוד האדם. ערך החיים וטוהר הנשק.

כמסורת אנו מעבירים לכל משתתפי המשלחת מחזיק מפתחות
עם סמל מגן דוד,
שיהיה חוליה שתחבר אותנו זה לזה בקשר אמיץ של אהבה
ורעות.

ציפורי שיר
זקוקות לענף
כדי לשבת
והענף לעץ
והעץ לאדמה.

יהיו לקחי מסע זה כאדמה ממנה משתרגים ענפי העתיד
כדי ששירת חיינו תמשך לעד.

רינה

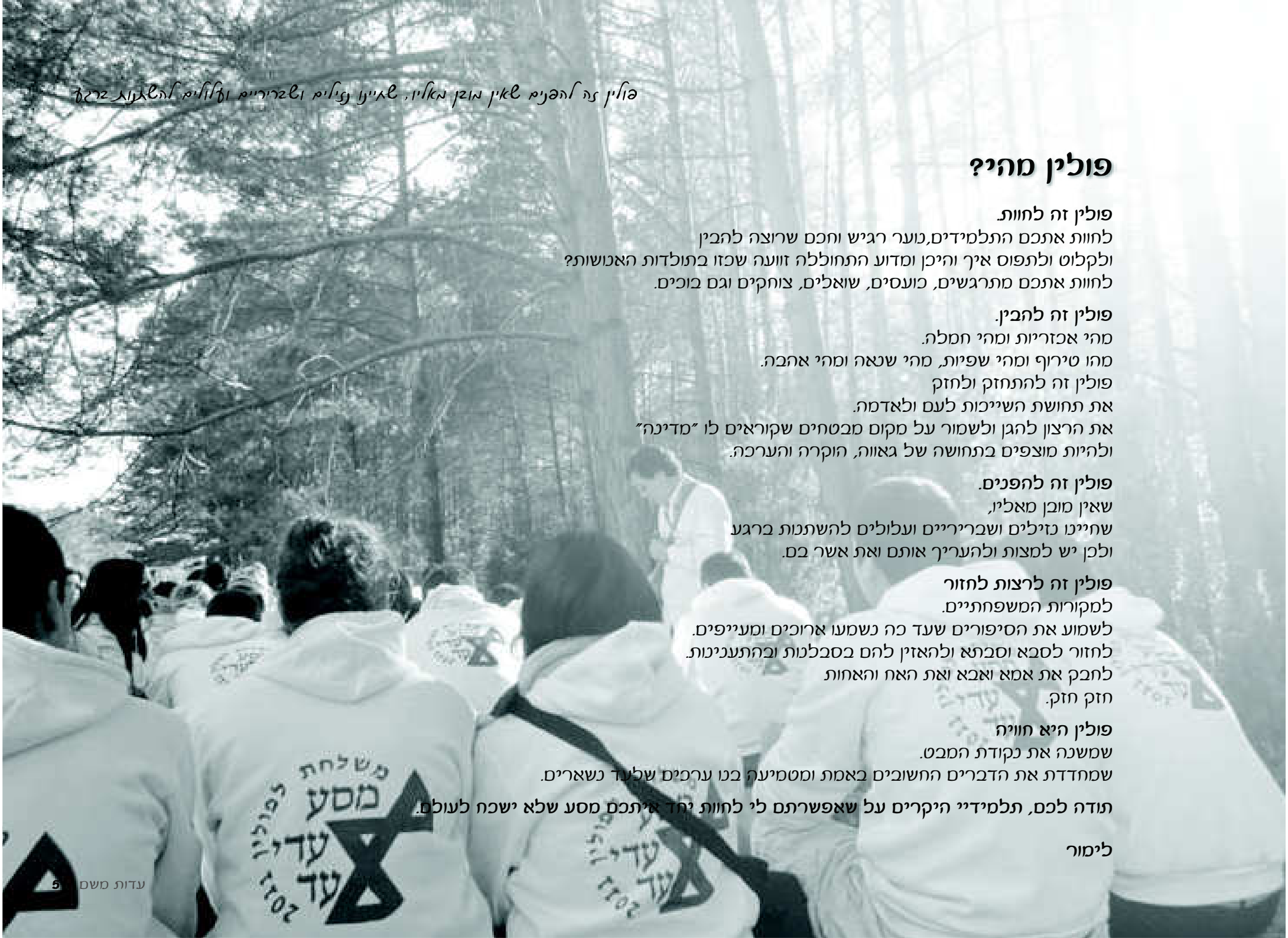

פולין מהי?

פולין זה לחוות.
לחוות אתכם התלמידים,נוער רגיש וחכם שרוצה להבין
ולקלוט ולתפוס איך והיכן ומדוע התחוללה זוועה שכזו בתולדות האנושות?
לחוות אתכם מתרגשים, כועסים, שואלים, צוחקים וגם בוכים.

פולין זה להבין.
מהי אכזריות ומהי חמלה.
מהו טירוף ומהי שפיות, מהי שנאה ומהי אהבה.
פולין זה להתחזק ולחזק
את תחושת השייכות לעם ולאדמה.
את הרצון להגן ולשמור על מקום מבטחים שקוראים לו "מדינה"
ולהיות מוצפים בתחושה של גאווה, הוקרה והערכה.

פולין זה להפנים.
שאין מובן מאליו,
שחיינו נזילים ושבריריים ועלולים להשתנות ברגע
ולכן יש למצות ולהעריך אותם ואת אשר בם.

פולין זה לרצות לחזור
למקורות המשפחתיים.
לשמוע את הסיפורים שעד כה נשמעו ארוכים ומעייפים.
לחזור לסבא וסבתא ולהאזין להם בסבלנות ובהתעניינות.
לחבק את אמא ואבא ואת האח והאחות
חזק חזק.

פולין היא חוויה
שמשנה את נקודת המבט.
שמחדדת את הדברים החשובים באמת ומטמיעה בנו ערכים שלעד נשארים.

תודה לכם, תלמידיי היקרים על שאפשרתם לי לחוות יחד איתכם מסע שלא ישכח לעולם.

לימור

זהו מסע בזמן ומסע לתוך הנפש. מסע שבו אתה יוצא טעון בשאלות רבות ומוצף בתשובות רבות עוד יותר.

תלמידים יקרים,

מסע לפולין אינו דומה לשום טיול, סיור או ביקור.
זהו מסע בזמן ומסע לתוך הנפש. מסע שבו אתה יוצא טעון בשאלות רבות וחוזר עם שאלות רבות עוד יותר.
המראות שראינו במהלך המסע הם מראות קשים של כאב ושנאה.
הלב נחמץ על קהילות שאבדו, העין דומעת על חיים שנגדעו.

אין לי ספק שכעת אתם מבינים ויודעים הרבה יותר ממה שידעתם קודם , ועם זאת, בתוך הזוועה של השואה, לא תיתכן הבנה מוחלטת.

המסע הזה חשוב לנו כבני אדם. כדי שנדע למה שנאה יכולה להוביל, ומעבר לכל, כדי שנדע מאיפה באנו, מה ההיסטוריה שלנו ושל המשפחה שלנו. כי אדם שיש לו היסטוריה ומורשת יש לו עתיד.

בעומדכם נוכח המראות, זכרו כי אתם לא לבד. אתם מוקפים בחברים ובחברות, בצוות המורים וכמובן נתמכים ומחובקים על ידי בני משפחותיכם המחכים לכם בבית.

"... דור ניצולי השואה הולך ומתמעט. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד: "אני זוכר את מה שאירע בשואה". יוותרו רק ספרי זיכרונות ומחקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים. אז יהפוך זיכרון השואה מגורל כפוי, החתום בבשרנו ובנשמתנו, לייעוד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באחריות לצקת בו תוכן ומהות."
(צבי גיל, אפריל 2002)

לכם ולבני דורכם יש יעוד חשוב של הפקת לקחים, הסקת מסקנות, העברת לפיד הזיכרון ובעיקר בניית חברה טובה יותר, חומלת וצודקת.
אני מאחלת לכם שמסע זה יהיה מסע אישי משמעותי ומעצב כישראלים, כיהודים וכבני אדם.

כעת, עם חזרתנו מהמסע, אחרי שראינו את המראות וחווינו את הזוועות, הזדעזענו, התרגשנו וגם בכינו ביחד, אין לי ספק כי המסע הזה אכן היה משמעותי עבור כולנו וכי הוא יישאר חקוק בזיכרוננו לעד.

באהבה רבה,

יפעת

דמעות ילדתי – יער לופוחובה

מותר לך לבכות ילדתי,
מקום זה רווי בדם אוהביך,
מותר לך לשתוק ילדתי,
היער זועק את כאבייך.
לכי לאט, תשקלי צעדייך,
אל תפחדי, הן שומרות עלייך..
נשמות יתומות על צמרות העצים,
מסתובבות חופשיות, ללא רוח חיים.
ואם ילדתי, תהלכי בהס מוחלט,
אולי תצליחי לשמוע את צחקוקם שהושתק.
ילדתי שלי, הקשיבי היטב,
אולי תצליחי לשמוע זעקתם,
שנייייה לפני שנדומה שירתם.
ואז, כשתרגישי חסרת אונים,
אל תאשימי את העצים המשתהים,
אל תאשימי את שתיקת האבנים.
גם הם ראו, גם הם בכו, גם הם מרגישים אשמים.
מותר לך לבכות ילדתי,
ביער קבורים אהובייך,
מותר לך לצעוק ילדתי,
על רצח יקירייך.

אליה גוטמן

אם אנחנו לא נגן על עצמינו, אף אחד לא יעשה זאת בשבילנו.

תחושות מאושוויץ

התחושה החזקה ביותר שהרגשתי באושוויץ, מלבד כמובן העצב והזעזוע המובנים מאליהם, הייתה הפתעה. מפתיע לאו? בזמן הסיור שם סיפר לנו יענקלה על תפקודן של בעלות הברית לנוכח הטבח השיטתי של יהודי אירופה, או בעצם, על חוסר תפקודן. עד אותו הסיור חייתי בסוג של אשליה, הייתי בטוח שהם לא ידעו, לא שמעו, לא יכלו, ורק בגלל זה לא עשו.

את השוק של המסע קיבלתי כאשר האשליה התנפצה ברעש גדול: הם ידעו הכל, הם שמעו על הכל, בוודאי שהם יכלו! אבל האמת המרה הייתה, שזה פשוט לא היה להם אכפת.

הן יכלו לתקוף את מסילות הברזל המובילות מליוני יהודים למחנות (אבל זה לא יהיה כלכלי), הן יכלו להפציץ מן האוויר את המשרפות (ידרוש שינוי מסובך בהסדרי הטיסות (...) הן יכלו, ברור שהן יכלו, אבל הן לא עשו כלום.
השואה, אושוויץ, זאת ההוכחה הניצחת, שאם אנחנו לא נגן על עצמינו, אף אחד לא יעשה זאת בשבילנו.

אמיתי עובדיה

דרכו האחרונה

לא מאמין שמישהו מוכן ללכת כל כך רחוק עם ילדים שהם לא שלו,
בעולם היום אין אנשים כל כך טובים. קיבלתי נקודת מבט חדשה על המושג "איש טוב".

עמית בריק

כשנמצאים בפולין מרגישים מצד אחד כל כך רחוקים מהמשפחה בארץ זרה אך מצד שני כל כך קרובים

תלמידים יקרים,

כשהייתי בפולין ניסיתי לדמיין לעצמי איך הייתי מתנהגת אילו חייתי אז, האם הייתי מהשורדים? מהמבריחים? או אולי דווקא הייתי קשרית המעבירה מידע אל מחוץ לגטו? ונכון שאי אפשר לדמיין ולהעלות על הדעת מה זה לחיות בתקופה ההיא אפילו עכשו כשהיינו בפולין. ומצד שני, אני חושבת מה יהודי שנרצח בשואה היה חושב אילו היה כאן היום, במדינת ישראל? האם הוא היה גאה לראות אותנו נוסעים לפולין, שרים שירי שבת ומניפים את דגל ישראל עם ראש מורם? אני בטוחה שכן. אני משוכנעת שלמרות האבדות הגדולות אנחנו ניצחנו.

כשנמצאים בפולין מרגישים מצד אחד כל כך רחוקים מהמשפחה בארץ זרה אך מצד שני כל כך קרובים, קרובים יותר מאי פעם למשפחה. דווקא בפולין לומדים להעריך את הדברים הקטנים של הבית. דווקא בפולין נזכרים בדברים היומיומיים שעושים את החיים שלנו כל כך מלאים ומשמעותיים. אומרים שכל אדם הוא עולם ומלואו. תחשבו כמה עולמות נחרבו במקום הזה. וזכרו שאתם ברי מזל גדול להיות מוקפים בחברים, במשפחה תומכת ובמדינה אהובה.

שם בפולין הרגשתם, הזדהתם. הזלתם דמעה ואפילו בכיתם בקול. עכשו כשחזרתם, תמצאו את האיזון בין הקושי לבין האופטימיות.

מהמסע הזה תצאו מחוזקים כי החיים ממשיכים אך זכרו כי על הדור שלכם להעביר את זה הלאה. ומהמקום הזה שבו אנשים רבים עצמו את עיניהם למה שהתרחש תלמדו שלעולם אסור לנו להתעלם ולתת לזה לקרות שוב.

הייתה לי הזכות לנסוע לפולין עם נוער נפלא כמוכם .

איריט

״הַאָמְנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסִכְיָתָה וּבְחֶסֶד,
וְתִלְכִּי בַּשָּׂדֶה, וְתִלְכִּי בּוֹ כָּהֳלֶךְ הַתֹּם
וּמַחְשׁוֹף כַּף-רַגְלֵךְ יִלָּטֵף בַּעֲלֵי הָאַסְפֶּסֶת,
אוֹ שִׁלְפֵי-שִׁבֳּלִים יְדַקְּרוּךְ וְתִמְתַּק דְּקִירָתָם.
אוֹ מָטָר יַשִּׁיגֵךְ בַּעֲדַת טִפּוֹתָיו הַדּוֹפֶקֶת
עַל כְּתֵפַיִךְ, חָזֵךְ, צַוָּארֵךְ, וּרְאשֵׁךְ רַעֲנָן,
וְתִלְכִּי בַּשָּׂדֶה הָרָטֹב וְיִרְחַב בָּךְ הַשֶּׁקֶט,
כָּאוֹר בְּשׁוּלֵי הֶעָנָן.״

לאה גולדברג

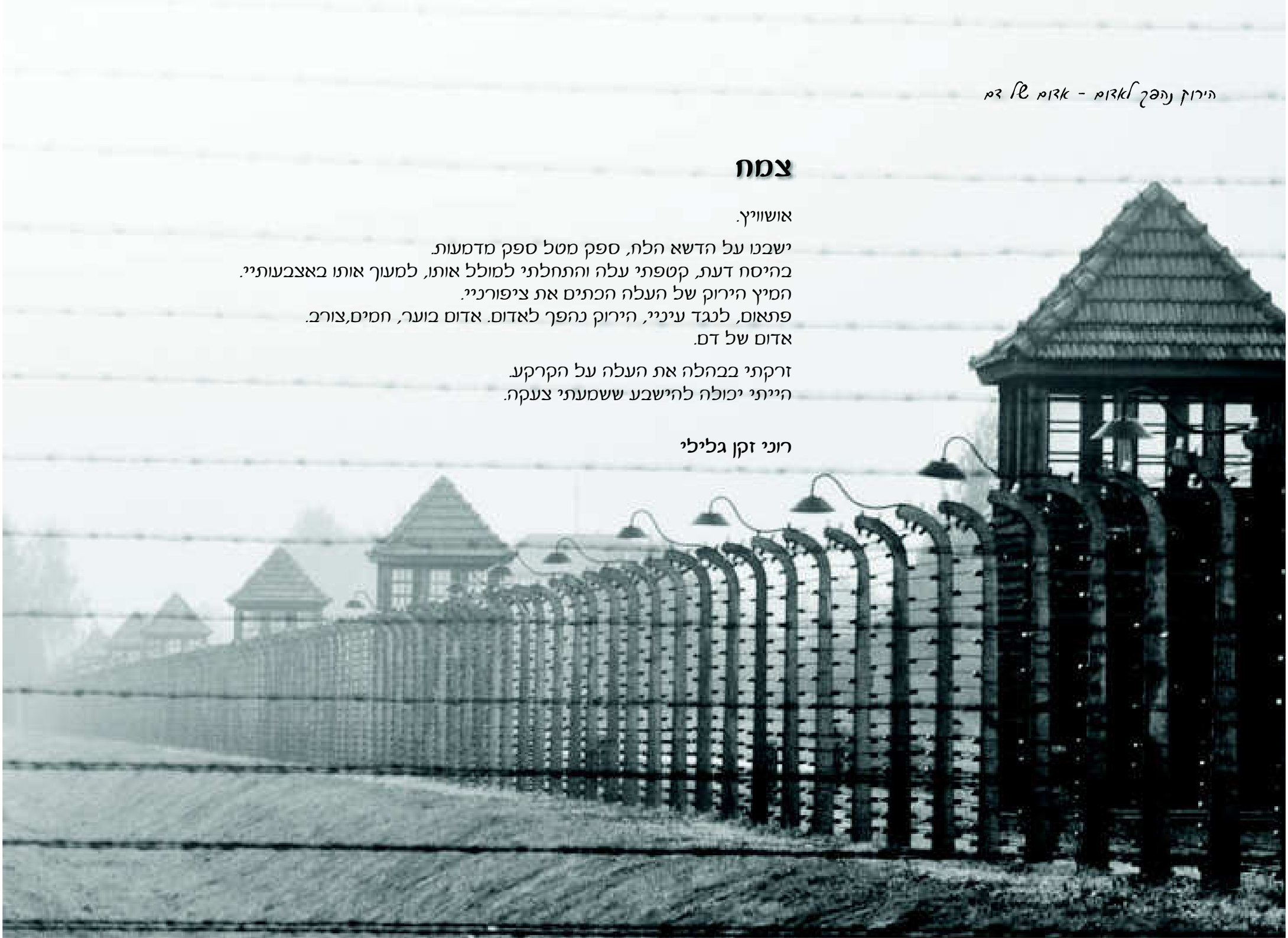

צמח

אושוויץ.

ישבנו על הדשא הלח, ספק מטל ספק מדמעות.
בהיסח דעת, קטפתי עלה והתחלתי למולל אותו, למעוך אותו באצבעותיי.
המיץ הירוק של העלה הכתים את ציפורניי.
פתאום, לנגד עיניי, הירוק נהפך לאדום. אדום בוער, חמים,צורב.
אדום של דם.

זרקתי בבהלה את העלה על הקרקע.
הייתי יכולה להישבע ששמעתי צעקה.

רוני זקן גלילי

תלמידים יקרים, חברים לדרך,

עברנו יחד ימים עמוסים של מסע, דרך ארוכה ומפותלת ואני שואלת לאן לקחה אותנו הדרך בה הלכנו, ולאן הוביל המסע?
אני מוצאת את עצמי נודדת במחשבות לתמונות וזיכרונות של מקומות, קטעי סרטים, סיפורי השורדים, שיחות הערב. הנסיעות באוטובוס והביקורים באתרים השונים, למרות שזו הפעם השלישית שאני יוצאת למסע, אני חשה שהרשמים שנחרתו בזיכרוני, ממשיכים להדהד בי ולצוף כל פעם מחדש. כל אחד מאיתנו חווה את הדברים קצת אחרת, בעוצמות שונות ובדגשים שונים אך לכולנו זהו מסע שנשאר איתנו והופך לחלק ממי שאנחנו.
יצאנו יחד למסע למצוא את השורשים שלנו, לשמוע ולזכור את מה שהיה ואיננו עוד, לנסות להבין טוב יותר את מה שהיה ואת מי שאנחנו.
מקווה שתיקחו אתכם מהדרך שהלכנו יחד את שאילת השאלות. השאלות שממשיכות להעסיק אתכם, את התובנות ואת הידיעה של הכוח והאיכות שיש לכל אחד ואחת מכם ואת העצמה של הביחד.

דווקא השעות האפלות ביותר הן הזמן הטוב ביותר לראות את הכוכבים.
חזקו את נפשכם ותיווכחו לדעת כי האופטימיות היא תמיד הדרך הנכונה . ..(אוסטין).

שמחתי ללכת איתכם בדרך ולעבור יחד את המסע.
מאחלת לכם המשך הליכה בדרכי החיים עם אנשים משמעותיים עבורכם.

עידית גיא

"...לאן, לאן הולכת את הדרך
לאן, לאן מושך סוסי הטוב
אל בית נעזב
אל שלג ורעב
אל מחט של חייט אשר כמו דמעת זהב זוהרת
סוסי מושך לעיירה שלי ...

...אל אלף קבצנים
אל אלף חזנים
אל ארץ שרוחות מיילללות בה את שירי הערש
הולך אני לעיירה שלי ."

מתוך העיירה של טוביה מאת חיים חפר

בשביל החיים

עצי אורן ולבנה מלווים אותנו לאורך הדרך.
חיוורים, ערומים, רזים, חלולים,
עצובים.
אחד על השני, כבר אין להם מקום לגדול,
כבר אין להם לאן לשאוף, השמיים אפורים,
כמעט וכבר לא רואים עוד יער.
המדריך מספר שיצא בפולין חוק חדש.
כל עץ שנגדע – יש לזרוע שתיל במקומו.
ואני שואלת את עצמי – האם כך באמת היה?
כל פרח קטן, כל עץ זקן שבא הקץ לפריחתו
מישהו באמת חשב
שיש לנטוע אחר
במקומו?

סתו ברהום

כל פסיעה צעד קדימה אל הלא נודע

פסיעות

כל פסיעה על דשא מלווה בכאב ועוברת המחשבה שאולי לא מתאים בכלל
שתתהלך פה.
כל פסיעה מקדמת אותך בעוד צעד, אתה מתקרב יותר למה שארע.
ובנוסף גם כל פסיעה מקדמת אותך בשני צעדים אחורה, אל הלא נודע, אל הלא
מובן.
כל פסיעה מלווה בסיפור של אדם אחר.
אך יש כל כך הרבה סיפורים שכבר קשה לזכור ולשמוע הכול.
כל כך הרבה אנשים שזה לא ייאמן.
כל פסיעה מלווה בשאלות, בתהיות חדשות, ברגעים ותחושות נוספים, במסקנות
ומחשבות שעולות.
כל פסיעה זה עוד צעד אל הלא נודע
אבל לא משנה כמה תצעד וכמה תנסה להתקרב, לעולם לא באמת תבין ולעולם
באמת לא תדע!
כי אתה איננך היית שם ולכן גם לא תוכל להבין זאת באמת לעולם.

נטע טירקל

אני מנסה לחשוב על עצמי

חשבתי שכשאני אגיע לפולין ואעמוד במקום שבו הכל קרה, הכל פתאום יתבהר לי ואני אבין טיפה יותר. אבל הגעתי לכאן, ושום דבר, ממש כלום לא נקלט לי.
אני עומדת בכניסה למחנה ההשמדה אושוויץ-בירקנאו, לבושה היטב, עם סווטשרט, מעיל, צעיף, מחמם אוזניים – ועדיין קופאת מקור.
אני מנסה לחשוב על עצמי, מה היה עולה בגורלי אילו הייתי אני ילדה בשואה,
אני מנסה לחשוב על עצמי נדחסת באלימות וכוח לתוך קרון רכבת מעץ עם עוד מאה ועשרים אנשים, בצפיפות נוראה, במשך שעות, ימים, שבועות, כשבדרך לאט לאט הולך וקטן מספר האנשים החיים.
אני מנסה לחשוב על עצמי גוועת ברעב ונלחמת על כל פירור של לחם.
אני מנסה לחשוב על עצמי לבושה בקור מקפיא חודר, חליפת פסים דקיקה ונעליים שאולי הצלחתי להשיג.
אני מנסה לחשוב על עצמי עומדת בטור אחד ארוך, עם עוד אלפי אנשים, מתפללת שבסופו ישלחו אותי לחיות.
אני מנסה לחשוב על עצמי ניפרדת מאחי, שתי אחיותיי והוריי – והמחשבה הזו הורגת אותי.
אני מנסה לחשוב על עצמי בתוך המציאות הנוראית הזו, ואני פשוט לא מצליחה.

שיר זרגרי

פחדתי לא להאמין שהרוע הזה אמיתי

בדרך לפולין

בדרך לפולין, פחדתי לא להתחבר, לא לקלוט, לא להאמין לכל מה שאשמע שם.

פחדתי שאני אעבור את כל השבוע הזה מבלי להזיל דמעה על כל הנרצחים.

פחדתי לא להאמין לעדות של איציק המדהים שליווה אותנו.

פחדתי שאני אעמוד מול בורות הירי בזביליטובסקה גורה ולא אקלוט ששוכבים שם, בתוך האדמה, 800 ילדים.

פחדתי לעמוד מול ערמות השיער והנעליים באושוויץ ולא להאמין שכל שערה וכל נעל הייתה שייכת פעם למישהו.

פחדתי להסתכל על היערות הירוקים והמרהיבים ולא להצליח לדמיין את היהודים שהתחבאו בין העצים ורק התפללו לעבור את הלילה.

פחדתי לא להאמין שהרוע הזה אמיתי. שהמחנות, הרצח, הקור, העינויים, הרעב, המחסור, התנאים הלא אנושיים האלה, היו אמיתיים.

ועכשיו, אני עומדת מול הר האפר במיידאניק, עם דמעות בעיניים, ופוחדת להאמין.

חנה ברלחיס

קטע מתוך מכתב לשיר

"... המראות שם, בפולין הרחוקה מעולמנו כאן, מראים את הצד הרע בטבע האדם, את מה שיכול לקרות לטובים אם רק יתנו לטירוף לאחוז בהם כעם וכחברה. החברה הגרמנית הייתה מהמתקדמות בזמנה במדע ובפילוסופיה ואפילו בתחילתה של דמוקרטיה. אך כל זה אבד כאשר זנחו את הערכים שעשו אותם מי שהם.

בין המראות שאני ראיתי הייתה ערימת נעליים, זה היה באושוויץ. בפינה היו זוג נעליים קשורות בשרוכים יחד, ואני מצאתי את עצמי חושב של מי הם היו ומה קרה להם? הבנתי שזה לא רק הסיפור שלנו כעם, זה הסיפור שלנו כאנשים, כיחידים, כאן היה מישהו! מישהו ולא רק מספר ולא רעיון ערטילאי של צאן לטבח.

בתוך כל הזוועה הזו היו אנשים. קשה לראות את זה לפעמים בדיוק בגלל גודל הרוע במימדיו העצומים. אבל בתוך כל ההיסטוריה הזו יש סיפורים קטנים ובהם יש את הסיפור האמיתי אותו אתה צריך לשאוף להכיר ודרכו להתמודד עם החוויות והמראות..."

אחיך האוהב,
טל

זכרון

הכל חי, צבעוני, ירוק...
ההפך הגמור מהרגש, שמבקש לדמיין צבעי שחור ולבן,
אנשים מהלכים ברחובות,
אני לרגע שוכחת את כל שהתרחש ממש כאן.
זכרונות של אנשים רחוקים נאספים,
אני מנסה ליצור מהם רצף, לחבר, וכושלת.
אי אפשר להכיל את גודל הזוועה.
איך אבן אחת קטנה, וכמה כתוביות בעברית,
מסמלות קהילה שלמה שנטבחה ונכחדה?
אני משוטטת בין האנדרטאות
הזכרונות האחרונים שנותרו,
אין בדמיוני צבעים, האנשים חסרי רגשות, חסרי פנים.
והקו שמפריד בין המציאות שמול עיניי,
פולין שוקקת החיים,
לבין הרצח שקרה, לפני כל כך מעט שנים...
הוא כמעט ובלתי נראה,
כמו אותן האבנים, שנראה כאילו ההמון השלים עם קיומן,
וחולף על עשרות אלפי בני אדם, נרצחים, יתומים.

אליה גוטמן

ורק הלב – דומם

הרוח – מיילדת,
הבטן – נוהמת,
הקור – שורט,
הרעב – דוקר,
הכאב – נושך,
ורק הלב –
דומם.

רוני זקן גלילי

שם – זה גם היה כבה, רק כשהגעת לשם לא יכולת לחשוב יותר, כי מקלחת זה לא היה

היום ושם

היום כשאומרים לי מספר אני נותנת את מספר הפלאפון שלי.
שם – זה היה השם שלהם.

היום כשנשאר לי אוכל בצלחת כי אני כבר לא רעבה או שפשוט לא טעים לי, זה ילך לזבל.
שם – לא הייתה בכלל צלחת אוכל ואם היה כזה דבר לא היה נשאר מזה אפילו פירור.

היום כשקר לי אני פשוט לובשת עוד שכבת בגד.
שם – בטח עוד שכבת בגד נהרסה ונותרת כמעט ללא דבר.

היום כשאני הולכת לרופא זה כדי שיעזור לי ובמקרה הגרוע ייתן לי תרופה בטעם דוחה אבל מועילה לפחות.
שם – אם היית יוצא ממנו בחיים זה היה מזל ואם היית יוצא ללא שום נזק זה היה מזל כפליים.

היום מקלחות זה אחד הדברים שאני רק חושבת ומחכה לו במהלך יום מעייף ותשוש
שם – זה גם היה כבה, רק כשהגעת לשם לא יכולת לחשוב יותר, כי מקלחת זה לא היה.

היום כשאומרים לי דשן אני מבינה שזה טוב לצמחים ורעיל לאדם.
שם – זה היה גם עשוי מאפר בני אדם.

היום כשאומרים לי בני אדם אני חושבת על כולנו.
שם – אני לא חושבת שהיה כבר ניתן להגדיר את המושג הזה.

היום כשאומרים לי שואה אני חושבת על 6,000,000, רצח וזוועות הלא ניתנות לתיאור והבנה לא משנה כמה ננסה.
שם – זו הייתה המציאות שלא ניתן היה לברוח ממנה.

נטע טירקל

רשמי מסע לפולין כאיש עדות 19-25 בספטמבר 2011

עבורי הייתה זו חוויה מכוננת, רבת משמעות, לצעוד אתכם יחד בשדות הקטל של העם היהודי בפולין, באתרי התרבות שחרבו,בבתי כנסת עירייים שאין בהם יותר מתפללים יהודיים, בבתי קברות של מצבות מטושטשות ודהויות שמספרות את ההיסטוריה היהודית בת אלף השנים של החיים היהודיים שחרבו ואינם עוד.נותרה רק ההיסטוריה.
הייתה זו חוויה מרגשת ולא קלה, עבורי ובודאי עבור התלמידים אשר נאלצו להתמודד עם אירועים ודברים בלתי ניתנים לתפישה באמצעות השכל האנושי הישר.
כי השואה אשר התרחשה בשנים האיומות ההן כלפי העם היהודי הייתה ייחודית באכזריותה ובהשמדת האדם שכל אשמתו הייתה השתייכותו לאומה היהודית.
מיליון וחצי ילדים נרצחו, נחנקו ונשרפו על ידי בני העם התרבותי ביותר באירופה והעולם שתק, הכס הקדוש לא התערב ושום מטוס לא צלל מעל אושוויץ להפציץ את מסילות הברזל, תאי הגזים,המשרפות- את תעשיית המוות הגרמנית הנאצית.
הצורר תכנן,בהתאם לאידיאולוגיה המטורפת שלו, להכריתינו מעם ,להשמיד את העם היהודי כולו, את תרבותו ואת מורשתו.
גם היום עמי העולם טרם הפנימו שגם ליהודים יש הזכות להגנה עצמית.
אילו מדינת ישראל הייתה קמה עשר שנים קודם לכן, הצורר הנאצי לא היה מעז לבצע את זממו הנורא כנגד עם היהודי.
למרות האסון והשבר הנורא מכל, עם ישראל חי וקיים בתפוצות ובמדינת ישראל, המשמשת מקור גאווה וביטחון לכל יהודי באשר הוא.
אלו הן המחשבות וההרהורים שליוו אותי בלכתי אתכם בשדות הקרב של החיים שלי, כאשר חשפתי בפניכם את המאבק הפרטי שלי, של ילד יהודי, כנגד הנאצים הגרמנים.
יחד ראינו וחווינו דברים שההיגיון האנושי הפשוט מסרב לתפוש ולהאמין.

יצחק רייכנבאום

מכתב לדנה

אני בטוח שבמכתבים שלהם אבא ואמא יכתבו ויספרו לך על כל הקשר המשפחתי. אז אני דווקא רוצה לספר לך על משהו אחר. הרבה אנשים יגידו לך שתחזרי בן אדם אחר משם. אז תני לי לחדש לך, את תחזרי בדיוק אותה דנה, רק עם כמה שינויים קלים. את תגלי כמה חשובה חלקת האדמה הקטנה הזאת ממערב לנהר הירדן ומזרחית לים התיכון, את תגלי ש"אין לי ארץ אחרת", היא לא איזו קלישאה שחוקה שנוהגים לכתוב ולשיר ביום הזיכרון. אין לך ארץ אחרת, משמעו, שאין לך מקום אחר על כל הפלנטה הזאת חוץ מאותה חלקה קטנה שבין הירדן לים.

אל תנסי להבין, את לא תביני. את לא תצלחי לתפוס איך שנאה יכולה להוביל אנשים לעשות את מה שקרה שם לפני קצת פחות משבועיים שנה. ויותר מזה, את לא תצליחי להבין את גודל האדישות, האדישות דנל"ה, גרועה לפעמים מונים משנאה. כשאת צועדת תסתכלי רגע מעבר לגדרות התיל החדים אל מחוץ למחנות המוות. את תגלי כמה קרובים הבתים של תושבי המקום אל מפתן הכניסה של מחנות הזוועה, זה לא שאנשים לא ידעו מה קורה שם, לאנשים פשוט לא היה איכפת.

ולכן, כשתחזרי הביתה את צריכה לקחת איתך שני תיקים יחד עם המזוודות שלך: תיק ראשון הוא כזה שמבטיח שלא תעצמי עיניים ותתעלמי ממה שקורה סביבך, את תראי שם למה אדישות, חוסר אכפתיות, ועצימת עיניים יכולים להוביל.

התיק השני, והחשוב יותר, הוא תיק שעמוס בדגל ישראל, שירים בעברית, ספרים בעברית וכל דבר המעיד שאת ישראלית ויהודיה. תיק המראה מאיין באת ולאן את הולכת.

אני מצרף לך קטע שכתב טומי לפיד לבנו יאיר באחד הביקורים שלו בפריז:

"ישראל מוציאה אותי מדעתי לעיתים קרובות, אבל לעולם איני זר בה, גורו הודי בשם אושו כתב פעם בספר בשם "הנעל המתאימה". כאשר אתה נועל נעל לוחצת, הוא אומר, אתה לא יכול לחשוב על שום דבר אחר. כשאתה נועל את הנעל המתאימה בדיוק אתה אפילו לא זוכר שיש לך נעל.

קל לשכוח למה אנחנו חיים בארץ, עד שנועלים נעל אחרת, היא אומנם יפה יותר, אבל היא לוחצת בדיוק על מרכז הגעגוע".

תעמדי שם באדמה שספוגה בדם משפחתך, בראש מורם ובגאווה, בלי פחד תשירי את ה"תקווה" בגרון מלא, עם דגש על כל הברה, אות ופסיק, כי את ההוכחה לזה שניצחנו. ותחזרי אלינו, הביתה, לא מבינה יותר טוב, ולא חכמה יותר ממה שיצאת, אבל הרבה, הרבה יותר ישראלית.

תשמרי על עצמך.

אוהב, מתן

שלומות לחברי משלחת הראל היקרים.

חלפו יותר מחודשיים עת נדדנו יחד בדרכי פולין האבלות , תוך שאנו נושאים בפינו מעין משאלה בלתי אפשרית: "את אחי אנוכי מבקש... .
חווינו יחד חוויה משמעותית, מטלטלת ומעצבת, והיא מצטרפת לסל השאלות והתובנות שמלוות וילוו אותנו בכלל במסע החיים.
הרבה שאלות, מעט תשובות...

ובכל זאת ,
עתה, כשהזמן מתרחק לו אט אט, נכון יהיה לכל אחד מאיתנו לקחת את הדברים שראה וחווה, ולבחון את עצמו
האם ובמה השפיעה עלי הנסיעה לפולין?
ואם כן, הכיצד?
האם נכון לומר שאהיה מעתה אדם וחבר טוב יותר?
מה אני הולך לעשות עם הדברים?
מה אני מקבל /לוקח על עצמי?

כמדי יום במסע, כך גם היום,
אני מבקש להעניק לכם ולציד אתכם, בעוד צידה אחרונה קטנה ונוספת לדרך, מעין תובנה נוספת העולה מהמסע כולו,
והיא תובנה לחיים, שמתאימה וחשובה לכל אחד מאיתנו באשר הוא, וממש תמיד, בכל עת ובכל שעה,
מה שאולי יחד יגרום לכולנו להיות דור של אנשים טובים יותר.
הדברים לקוחים מדבריו של רבי אלימלך מליזאנסק , מראשי תנועת החסידות שהחלה בגליציה שבפולין במאה ה-18.

"... אדרבה, תן בלבנו,
שנראה כל אחד מעלת חבירנו
ולא חסרונם.
ושנדבר כל אחד את חברו
בדרך הישר והרצוי לפניך
ואל יעלה בלבנו שום שנאה
מאחד על חברו, חלילה.
ותחזק אותנו באהבה אליך,
כאשר גלוי וידוע לפניך,
שיהיה הכול נחת - רוח אליך.
אמן כן יהי רצון..."

הייתה לי זכות גדולה וחוויה אדירה להיות במדריך שלכם, לצד צוות מחנכים מדהים ומסור שעשה את המסע למיוחד כל כך.

אני מבקש לאחל לכם את כל הטוב וההצלחה שבעולם על מנת שתגדלו , תפרחו ותהיו דור העתיד של מדינת ישראל , לתפארתה.

אני בטוח בכם ומאמין בכם!!
עלו והצליחו !!

זהר ולוסקי

ספטמבר 2011, אלול תשע"א

חברי משלחת הראל לפולין, שותפי למסע,

המשורר אברהם חלפי כתב:

"מסע מוצלח לא מסתיים לעולם.
הקילומטרים כן.
אך הזמן נשאר חקוק בתוכך,
הופך לחלק ממך.
בסוף המסע אינני מרגיש מנצח,
אלא יותר אסיר תודה.
כאילו שהדרך עברה בתוכי,
ולא אני בתוכה"

כדברי המשורר, המסע המוצלח לא מסתיים לעולם, הוא נשאר חקוק בתוכנו. צעדתם בשבילים מוכרים, שבילים בהם צעדו רבים לפניכם, אך הייתה זו הפעם הראשונה שלכם, הפעם הראשונה בה צעדתם בדרך המתאימה רק לכם. הדרך קיבלה משמעות, התעטפה בזיכרונות, בהקה בצבעים, בריחות , ובעיקר במחשבות ובשאלות אינספור, זאת הדרך שלכם!

הזמן קיבל משמעות קצת אחרת, לעיתים זמן שאול, לעיתים זמן אחר, לעיתים מסע בזמן, לעיתים עם הפנים לזמן שיחלוף, לזה שעתיד לבוא. לזמן אין פנים, לזמן אין קמטים, אנחנו בחרנו על מה להתעכב במהלכה הזמן, על מה לדבר כשהזמן כל כך יקר וקשה לתפוס את המהות. הזמן הנו מרכיב כה חשוב בחיינו, לעיכול המראות, לגבש [illegible], לסדר את המחשבות. זמן בו אנו חוזרים לעיתים לבית [illegible] וסבתא, לבית ההורים, זמן העומד לרשותנו לעשות [illegible] בים, בו אנו עומדים במבחן הזמן.

בסוף המסע אינני מרגיש [illegible] מנצחים, איבדנו עולם תוסס, עולם של תרבות, [illegible] עשייה עשירה בכל תחומי החיים, איזה עושר היה [illegible] לכם. אין אנו מרגישים מנצחים, אך אנו מרגישים בודאי [illegible] ראויים למדינה משלנו, ראויים לחיים עבריים [illegible] ראויים לחיים רגועים, זכאים ומחויבים לשמור על הדמוקרטיה. יודעים כי חובתנו לעמוד על המשמר ועלינו לעשות כל שביכולתנו, איש איש בדרכו, על מנת לשמר בתוכנו את הזיכרון למען הדורות העתידים לבוא.

חברי היקרים,
חשתי גאווה גדולה להיות עמכם בשבוע שבו למדנו זה מזה, התחשבנו זה בזה, שאלנו שאלות גדולות על החיים, ניסינו להבין מהי נפש האדם, ממה צריך להיזהר, מה צריך להוקיר ולהכיר, לא חזרנו עם תשובות רבות אך אני מקווה שחזרנו עם סקרנות גדולה יותר ורצון עז ללמוד ולזכור. מסע זה מבחינתי הוא "אט פתח לו"-הנכם מצווים להמשיך בדרככם ולעשות ככל שביכולתכם על מנת לדאוג לחוסנה החברתי של מדינת ישראל, להכיר את קנייניה הרוחניים והתרבותיים ולהגן על זכותו של היחיד, יחיד של חברה בריאה.

תודה לאיריית וללאית, שהן דגם ומופת לחינוך, המכיל והמקבל, הנותן לכל אחד ואחת מרחב ויחד עם זאת לא היססו לעמוד באותם הצמתים בהם הנפש התייסרה בחיבוטים ושאלה שאלות, עמדו אתכם ולצידכם, אשריכם שזכיתם!

יצחק רייכנבאום, איש יקר, איש עדות ממקור ראשון , אשר בנועם הליכותיו ובדרכו האופטימית היווה השראה עבורינו. היה הוא עמוד האש לפני המחנה, ואף על פי כן, רוח האדם גברה על הדרקון.

מאחלת לכם בשנה חשובה זו של קבלת החלטות בחייכם, שתדעו לקחת החלטות ראויות וטובות עבורכם ועבור החברה בה אתם חיים.

אוהבת אתכם
ריקי מנדל, מדריכה

ילדה/בחורה אהובה ויקרה,

כרגע את מקבלת את השבת על אדמת פולין, אדמה שעליה קיפחו את חייהם מיליוני יהודים, אחים ואחיות שלך, ביניהם ילדים בני 6 ובני 8 בדיוק בני אותו גיל כגילם של אחייך הצעירים.

בנות מתבגרות כמוך וכמו אחותך, גברים בני גיל של אח שלך, גברים ונשים בגילינו וסבים בשנתון של סבא שלך.
לכל אחד היה חלום משלו, אהבות משלו ורצון עז ליצור חיים מלאי תוכן ועניין.

תעצמי את עינייך ודמייני כל אחד מאיתנו יושב לבד על מיטת העץ במחנות המוות רעב,קופא מקור של מינוס 10 מעלות, עייף, מדוכא, מתגעגע וחרד לגורלם של יקיריו. ותנסי בעזרת דימיון מודרך להעצים את החוויה הקשה ואת המראות והתאורים הקשים שאת חשה בנשמתך.

חשוב שתביני עד כמה קשה הייתה החוויה שעברו בני עמך במהלך תהליך ההשמדה הסדיסטי של עמנו על ידי חיות האדם-הנצים, ותפנימי יקירתי שהמסע שאת עוברת, המגע הפיזי עם הזכרונות והאוירה הקודרת הינם חלק חשוב בתהליך ההתבגרות שלך כנערה המשתייכת לשבט העם היהודי, שבט שעבר רדיפות, פוגרומים ושואה בלתי נתפסת על האדמה האורה שהינך עומדת עליה היום.

כשתחזרי לארץ ולמולדת והטייס היהודי/הישראלי בוגר קורס טייס בחיל האויר הישראלי, ישחרר את גלגלי המטוס ותרגישי את הזעזוע בעת נגיעת הגלגלים על מסלול הנחיתה תרגישי בכל חלק בגופך את ההתחברות של נשמתך אל אדמת ארץ ישראל. ובאותו הרגע תנסי לדמיין שאת אחת הניצולות מאושוויץ שעולה ברגע ההיסטורי הזה אל מדינת היהודים.

מדינה שעל מסלול הנחיתה שלה עומד שוטר יהודי וחייל יהודי, וכאשר תצאי משרוול המטוס וכף רגלך תיגע באדמת הקודש תרגישי שחזרת הביתה ועל כתפייך יושבות מליוני נשמות שיחד איתך חזרו למולדת ואת, הקטנה והשבריריית לוקחת אחריות לא לשכוח אף אחת ואחת מנשמות אבודות אלה.

מור היקרה, כבת לעם היהודי, אנחנו יודעים ובטוחים שלאחר מסע קשה זה את מבינה כמה חשובה המולדת וכמה חשוב שיש מקלט לעם היהודי ועד כמה חשוב לשמר את האוצר היקר – ארץ ישראל ולכן על אף כל תחלואי המולדת, הינך חייבת לתרום לעם ולמולדת את המירב ולהתגייס לצבא ההגנה לישראל בהרגשת שליחות עילאית ולתת מעצמך מקסימום למען העם ולמען שמם וזכרם של כל אלה שנשארו מאחור על אדמת פולין ואדמת אירופה.

מתגעגעים אלייך,אוהבים ומעריצים אותך מאד ובטוחים שתעמדי במשימה ותצליחי בצבא ובהמשך תייך בחיים.

אבא ואמא, אחייך ואחותך.

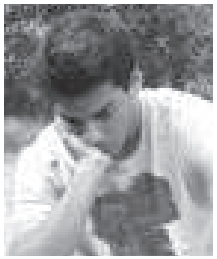

משתתפי מסע עדי עד לפולין תשע"ב

רופאים: דר' אילן גור, דר ראיד חאג' יחיא
אנשי עדות: אריאלה פלס, איציק ריכנבאום
מלווים: רינה אבן טוב, יעקב ברנס, אריה שמס, שוקי מיכאלי, גלית גור

גוש א'

אוטובוס 1

קבוצה 1

לימור גור

חן מור
רוני זאבי
איתי ליברטי
אורי שומר
מריה וקסלר
אורי שמר
טל ששון
יעל וויקוביץ
מתן ישי
רונן זרחי
דורי חמוי
דניאלה יואלי
עמרי בן שושן
יובל בן גיאת
מאור דוגה
חגי מנקוטה
עדן בן שושן
ענבל חלמיש

קבוצה 2

אתי שנהב

איתי רובין
עידן שרון
גיא ויסקנד
יונתן בס
נטע דיה
שחר נאמן
עדן כהן
מאי שטרית
נועה מאיר
מיכל גומבוש
נועה פרטובי
גילי שביט
אסף פרץ
נאור נזר
נאור בכר
אברי ברון
דראל דנה
שמעוני עדן

אוטובוס 2

קבוצה 3

ראובן בודנהיימר

יעל הרש
אופק מימון
רז נוסבאום
יריב מלכאי
אלון קליין
רייצל כהן
שקד אגמון
יועד שרי
אורי צבוטרו
מעין דוגה
בר ימיני
ענבר פינקלשטיין
גלעד זנגפרונד
ליאונרד אילון
רניטל עובדיה
ספיר מימון
עדי קדם

קבוצה 4

אלי מור

רוני שוורץ
אליה גוטמן
אלמוג כרמל
טל ניסים
אור שמעון
שגיא לפידות
עמית לכמן
רועי מילר
דניאל אלעזר
ירדן סיפרפל
שירן רפאל
קארין כהן
נדב אזרזר
רועי אביר
נועה עלפי
ספיר קמחי
טל נצר
ירדן אפרימי
שי סורק
הילה בן גיגי

אוטובוס 3

קבוצה 5

אילה הורוביץ

נטע טירקל
שני גלובוס
מיה סינגר
לי בר אדון
עינב בייגן
רוני גלילי
שחר לוי
טליה רז
נוגה מוסקוביץ
גילי מילר
נאור צור
רון דאהן
דביר דריהם
דניאל קלמרו
גל גבע

קבוצה 6

מירה שווקי

שי רפאל
אביה זקן
שמש שירן
בן נון שירה
גיא צבי
יואב באריי
גיא קלינגר
מתן שני
שגיא פורמן
עדן כהן יא3
ספיר אבלחק
רוני חובב
חלי שמע
יהב אורעד
אורון לאופמן
דניאל יהודה
בר דיין

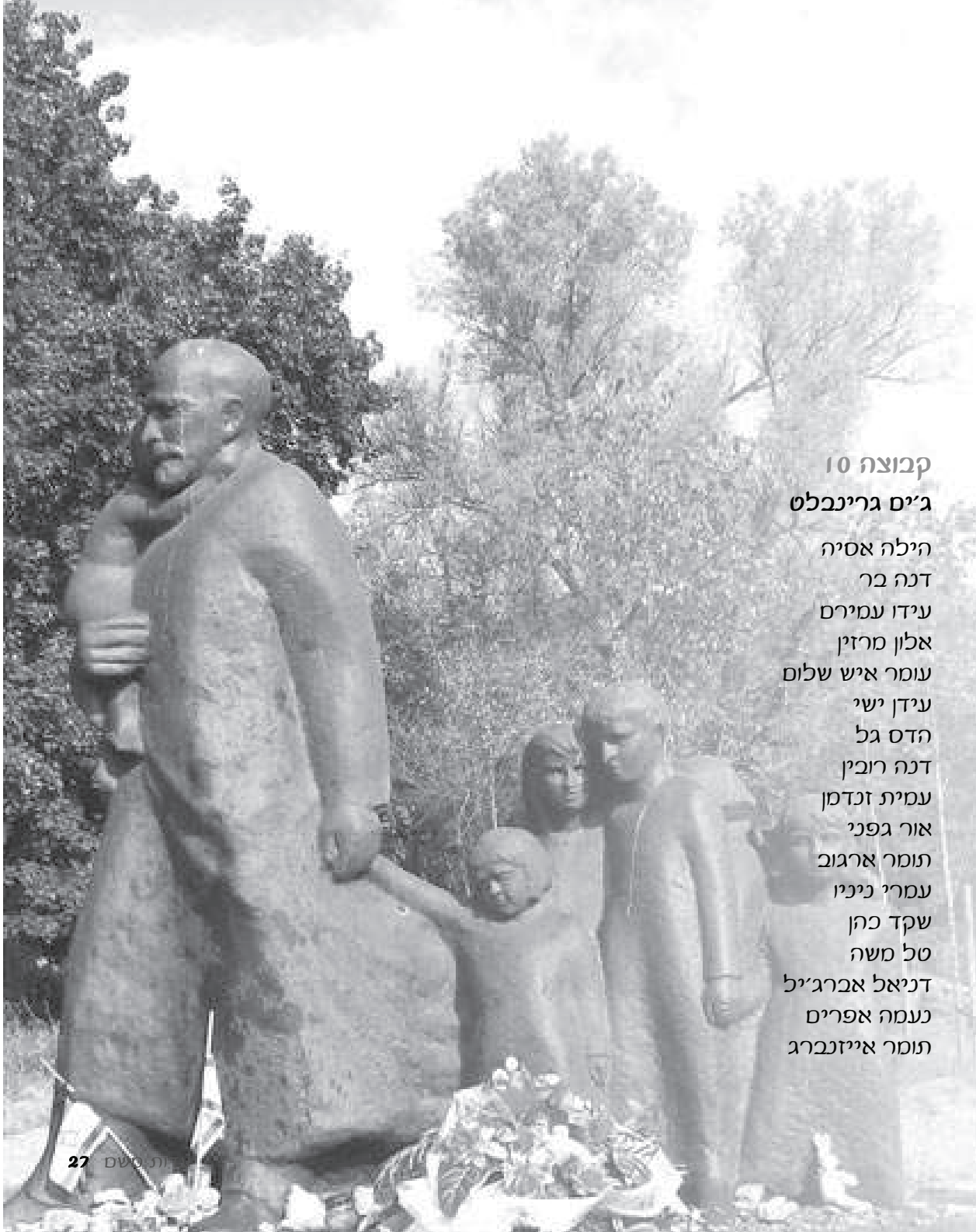

גוש ב׳

אוטובוס 4

קבוצה 7
יפעת וינגרטן

ענבל דולב
שיר זרגרי
שני קצב
שירן חמו
נועה גולדמן
עדא רביחיא
אסף אברס
יונתן יון
אמיתי עובדיה
דין ביאזי
אורי זלוטקין
יואב הרשפלד
אופיר גליקמן
שגיב ברקאי
דודו דור
גיא יריב
איתי כהן
סתיו ברהום
ספיר טוקר

קבוצה 8
אביטל נדר

נופר מאירי
הודיה אלוני
רעות שיראזי
יובל שי
גיל בן נתנאל
אורן פרטובי
אביהו אברהם
שחר סיטון
נופר ארד
יובל בן יונתן
עדן בן עזרא
צליל חלבי
מאור יצחקי
רון לוי
אלון פאוסט
אלדד גלרן
מור גולדנטל
אביה הכהן

אוטובוס 5

קבוצה 9
עידית גיא

בר אלבז
אופיר חנוך
יובל ארבל
ניר יורן
גיא יושע
זיו שאולוף
טל בצלאל
ספי שושני
ניצן אלבז
טל מיכאלי
חנה ברלחיס
ירדן כהן
יובל קרוקר
אבישי קרוון
דניאל חבר
יובל הכט

קבוצה 10
ג׳ים גרינבלט

הילה אסיה
דנה בר
עידו עמירם
אלון מרזין
עומר איש שלום
עידן ישי
הדס גל
דנה רובין
עמית זנדמן
אור גפני
תומר ארגוב
עמרי ניניו
שקד כהן
טל משה
דניאל אברג׳יל
נעמה אפרים
תומר אייזנברג

גוש ג׳

אוטובוס 6

קבוצה 11

איריית אסקיו

איתמר אבנרי
עומר בנימין
גילי חסון
מאיה אשרי
זוהר דרדיק
אסף ארז
שולי דובינר
נועה רופא
שיר שמעון
דניאל שטרית
יואב דה גרוט
אברהם רז
לילך פורגס
יפעת זיגדון
אור שלהבת
ישי יצחקי
רועי גרוס
אסף ביתן

קבוצה 12

ליאת אשל

שיר קדמי
דנה כתריאל
אופיר עמדי
דניאל סופר
שירה אפשטיין
שי פיצרסקי
ניצן תרזה
ליאור צדוק
נועם כהן
עידו שוחט
מאיה לוי
שני בן חנניה
שובל ברזאני
שרון אמיר
יונתן אללוף
איתי חיים
עמית לרר

אוטובוס 7

קבוצה 13

דניאל אייל

כרמל ברקוביץ
יעל גולן
אופק צח
ליאור וזאנה
שחר גרוסמן
נועה מאור
לילך סולימני
סיון מרום
נועם מזרחי
ליאת מזרחי
דני אלפרוביץ
ניר לוי
דקל דהן
פלג ששון
עמית בריק
עילי פרז
נטלי יצחק
ליטל יהושע
תומר יואלי
עידן הלוי

קבוצה 14

יסמין ירמנוק

ליאור אלון
טל ביחם
יניר עובדיה
ברק בן שימול
ליאת שבתאי
אלה פוזנר
עומר בן שושן
אמיר כהן
נעמה זקס
טל אליהו
זואי שוורץ
חגית חזן
מתן שאול
עומר הראלי
דביר גורן
אייל והב
מור חיימוף
שרון יצחקיאן